

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **Фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**
за освітньо-професійною програмою
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
на тему: : **«Платоспроможність страхової компанії»**

Виконавець:

студентка факультету ФБС
Джунінська Ольга Юрїївна

/підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач
Бондаренко Павло Валерійович

/підпис/

АНОТАЦІЯ

Джунінська О.Ю., «Платоспроможність страхової компанії»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2021 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес забезпечення платоспроможності страхової компанії.

У роботі розглядаються теоретичні засади платоспроможності страхової компанії - виявлена сутність платоспроможності страхової компанії; охарактеризовано особливості платоспроможності страхової компанії; охарактеризовані теоретичні засади управління платоспроможністю страхової компанії;

Проаналізовано платоспроможність страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА» - оцінено фінансовий стан страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»; проаналізовано платоспроможність страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»; прогнозовано платоспроможність страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»;

Запропоновано рекомендації підвищення платоспроможності страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА» - надані підходи до усунення проблем у діяльності страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»; охарактеризовані проблеми переходу на світові стандарти Solvency II страхових компаній України; надані рекомендації до поліпшення платоспроможності страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА».

Ключові слова: Фінансовий стан страхової компанії, платоспроможність та ліквідність страхової компанії.

ANNOTATION

Dzhulinska O.Y., "Solvency of the insurance company"
thesis for Master degree in specialty «072 Finance, banking and insurance»
under the program «Finance, financial management and insurance»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2021

The bachelor's thesis consists of three chapters. The object of research is the process of ensuring the solvency of the insurance company.

Diploma thesis deals with the theoretical foundations of the solvency of the insurance company - revealed the essence of the solvency of the insurance company; features of solvency of the insurance company are characterized; characterized the theoretical foundations of solvency management of the insurance company.

The solvency of the PJSC NJSIC "ORANTA" is analyzed - the financial condition of the insurance company is estimated; the solvency of the insurance company PJSC NJSIC "ORANTA" was analyzed; the solvency of the PJSC NJSIC "ORANTA" was forecasted.

Recommendations for increasing the solvency of the insurance company PJSC NJSIC "ORANTA" are offered - approaches to eliminating problems in the activity of the insurance company PJSC NJSIC "ORANTA" are provided; the problems of transition to world standards of Solvency II of insurance companies of Ukraine are characterized; recommendations were given to improve the solvency of the insurance company PJSC NJSIC "ORANTA".

Keywords: Financial condition of the insurance company, solvency and liquidity of the insurance company.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах глобалізації фінансових ринків гостро постає питання забезпечення в кожній країні стабільного економічного росту та розвитку, яке багато в чому залежить від надійності та стабільного функціонування страхового сектору.

Як суб'єкт господарської діяльності страхова організація взаємодіє в сфері фінансів з різними категоріями осіб та суб'єктів, котрі цікавляться поточним фінансовим станом страховика, тенденціями його зміни, а також прогнозом фінансових результатів. Тому й виникає необхідність в оцінці платоспроможності страховика, як основної характеристики динаміки його фінансового стану.

Метою роботи є на основі узагальнення теоретичних питань стосовно поняття платоспроможності, його сутності та значення у страховому бізнесі, аналіз показників, що характеризують платоспроможність страхової компанії, надати рекомендації щодо підвищення рівня платоспроможності страхових компаній в Україні, зокрема на прикладі ПАТ НАСК "ОРАНТА".

Завдання дослідження:

- виявити сутність платоспроможності страхової компанії;
- охарактеризувати особливості платоспроможності страхової компанії;
- охарактеризувати теоретичні засади управління платоспроможністю страхової компанії;
- оцінити фінансовий стан страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»;
- проаналізувати платоспроможність страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»;
- спрогнозувати платоспроможність страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»;
- проаналізувати сучасні проблеми платоспроможності страхових компаній;
- охарактеризувати пропозиції щодо переходу на світові стандарти Solvency II;
- надати рекомендації щодо усунення недоліків платоспроможності страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА».

• **Об'єкт дослідження** є процес забезпечення платоспроможності страхової компанії.

Предмет дослідження є сукупність теоретичних та практичних основ платоспроможності страхової компанії.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення основних завдань кваліфікаційної роботи було використано широкий спектр методів дослідження. Зокрема, загальнонаукові методи пізнання, метод теоретичного узагальнення, історичний метод, метод порівняння, абстрагування та узагальнення, статистико-економічні методи, зокрема: графічний, регресійного аналізу, побудова математичних моделей розрахункових алгоритмів в електронних таблицях Excel. Крім того був застосований метод наукової абстракції та узагальнення – при формулюванні висновків дослідження.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України, які регулюють фінансову діяльність у вітчизняних страхових організаціях, монографії вітчизняних і зарубіжних авторів, публікації в науковій періодичній пресі, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів, ресурси глобальної мережі Інтернет. Інформаційною базою роботи є бухгалтерська, фінансова і статистична звітність ПАТ НАСК «ОРАНТА».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи - 88 сторінок, 15 з яких - додатки. Основний зміст викладено на 67 сторінках, із них розміщено 25 таблиць, 4 рисунки та 8 формул. Список використаних джерел складається із 40 найменувань.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 1 статтю: Джулінська О. Ю. Платоспроможність страхових організацій України. *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами*: зб. мат. IV Всеукр. наук-практ. інтернет-конф. (м. Київ, 18 листопада 2020 р.). Київ.: КНЕУ, 2020. С. 48-51.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади платоспроможності страхової компанії»** виявлена сутність платоспроможності страхової компанії; охарактеризовано особливості платоспроможності страхової компанії; охарактеризовані теоретичні засади управління платоспроможністю страхової компанії;

У другому розділі **«Аналіз платоспроможності страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»»** оцінено фінансовий стан страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»; проаналізовано платоспроможність страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»; прогнозовано платоспроможність страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА».

У третьому розділі **«Рекомендації щодо підвищення платоспроможності страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА»»** охарактеризовано сучасні проблеми платоспроможності страхових компаній; охарактеризовані пропозиції щодо переходу на світові стандарти Solvency II; надані рекомендації щодо усунення недоліків платоспроможності страхової компанії ПАТ НАСК «ОРАНТА».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. В результаті опрацювання думок деяких науковців наукової було з'ясовано, що поняття «платоспроможності страхової компанії» має багато трактувань. Якщо їх узагальнити, то платоспроможність слід розуміти як головний чинник економічної діяльності, який означає забезпечення компанією належного рівня активів для майбутнього покриття власних зобов'язань. Це означає, що вартість активів компанії повинна перевищувати вартість зобов'язань або ж дорівнювати їм. Саме тому важливою умовою виконання умов платоспроможності

є перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним запасом платоспроможності ($\text{ФЗП} > \text{НЗП}$).

2. В роботі було обґрунтовано схожість понять платоспроможності страхової компанії та одночасно її відмінність від ліквідності страхової компанії. Спільне між ними те, що платоспроможність та ліквідність – це два показника, за допомогою яких вимірюють фінансовий стан страхової компанії, Але під ліквідністю розуміється здатність компанії погашати свої короткострокові борги; тобто чи зможе вона сплатити поточні зобов'язання з наявними оборотними активами. Вона вимірює, наскільки швидко компанія здатна перетворити свої поточні активи в грошові кошти. У той час як, платоспроможність - здатність компанії виконувати довгострокові зобов'язання та продовжувати вести поточні операції ще в майбутньому. Компанія може бути високо платоспроможною, але мати низьку ліквідність, або навпаки. Однак для того, щоб залишатися конкурентоспроможним в діловому середовищі, важливо, щоб компанія була одночасно і достатньо ліквідною, і платоспроможною.

3. Важливу роль у розвитку страхової компанії посідає механізм управління платоспроможністю, який здійснюється за допомогою систем важелів, методів та інструментів. Завдяки цим елементам відбувається реалізація управлінських рішень, пов'язаних з забезпеченням належного рівня платоспроможності страхової компанії.

Узагальнюючи аналіз роботи, бачимо, що платоспроможність є одним із найголовніших показників під час аналізу фінансової стійкості страхової компанії, тому що він свідчить про спроможність компанії виконати свої зобов'язання перед клієнтами, що і є запорукою успішного функціонування компанії у майбутньому.

Головним показником аналізу фінансового стану страхової компанії є коефіцієнт платоспроможності, який вимірює її здатність сплачувати довгострокові борги. Загалом, чим вищий коефіцієнт платоспроможності, тим більша ймовірність виконання її фінансових зобов'язань. Можна зробити висновок, що компанії з нижчими показниками становлять вищий ризик для інвесторів. Хоча позитивне значення показника платоспроможності може коливатись в залежності від галузі діяльності.

4. В роботі було проаналізовано показники фінансової стійкості на прикладі страхової компанії. Здійснивши оцінку фінансової стійкості ПАТ НАСК «ОРАНТА» бачимо, що коефіцієнт фінансової автономії не відповідає нормативному значенню ($>0,5$). Отримане значення показника свідчить про те, що частина власного капіталу страхової компанії складається більше із залучених коштів, тобто існує фінансова залежність від зовнішніх джерел фінансування, на що вплинула галузева специфіка.

Коефіцієнт фінансової стійкості відображає яку частку активів компанія може фінансувати за рахунок залученого капіталу на довгостроковий термін та власного капіталу. Показник страхової компанії відповідав нормативному значенню, хоча з 2017 року трохи відхилився. Страхова компанія почала здійснювати ряд заходів для стабілізації, а саме зменшення розміру довгострокових позикових коштів.

Наступним показником був коефіцієнт фінансової залежності, який відображає кількість фінансових ресурсів, які використовує страхова компанія на

кожну гривню власного капіталу. За досліджуваний період показник мав тенденцію зростання, який відображає ефективне використання страховою компанією власних можливостей.

5. На основі теоретичних даних, зазначених у першому розділі роботи, щодо забезпечення платоспроможності страхових компаній, було проведено аналіз платоспроможності ПАТ НАСК «ОРАНТА».

За результатами аналізу можемо зробити висновок, що в цілому досліджувана страхова компанія має позитивний показник платоспроможності, у якій протягом аналізованого періоду фактичний запас платоспроможності завжди перевищував нормативний запас.

Аналіз структури власного капіталу показав, що компанія з кожним роком покращує своє становище на страховому ринку і цим збільшує свою платоспроможність. Проте частка власного капіталу в структурі загального капіталу страхової компанії протягом 2016-2020 років була невисокою і до 2019 року мала тенденцію до зменшення. Перш за все, це пов'язано, з тим, що протягом періоду страхова компанія отримувала непокритий збиток та у структурі капіталу переважали довгострокові зобов'язання (більше 60%), більшу частку з яких займають страхові резерви, які мають тенденцію до зростання. Структура капіталу була сформовано історично виходячи із специфіки діяльності страхових компаній. Забезпеченість страховими резервами дає підстави стверджувати, що страхова організація у повній мірі здатна виконувати свої поточні зобов'язання шляхом використання резервів зі страхування, в склад яких входять математичні резерви та резерви належних виплат. Таким чином, ПАТ НАСК «ОРАНТА» є фінансово надійною страховою компанією, яка здатна вчасно і повністю покрити поточні витрати та виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками.

6. Здійснивши аналіз діяльності страхової компанії виникає необхідність у покращенні державного нагляду за страховою діяльністю, шляхом забезпечення контролю за фінансовою стійкістю та платоспроможністю страховиків, прозорості надання інформації та складання фінансової звітності, виконання дотримання ними вимог страхового законодавства.

У роботі для виявлення, на скільки страхова компанія відповідає вимогам, стосовно яких ведеться постійний контроль, проаналізовано динаміку обсягу її активів і зроблено висновок, що за досліджуваний період активи компанії стрімко збільшувалися, що свідчить про великі можливості як забезпечення нею платоспроможності та фінансової стійкості, так і ефективного функціонування загалом.

7. Розвиток страхового ринку знаходиться на етапі формування та адаптації до вимог страхового ринку розвинених країн, а також до сучасних глобалізаційних викликів, що пов'язані із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та становленням цифрової економіки. З метою покращання рівня цифровізації на вітчизняному страховому ринку та втримання конкурентних позицій страхові компанії повинні активно використовувати європейський та світовий досвід, впроваджувати та змінювати моделі страхового функціонування, інтенсивно впроваджувати інноваційні технології у страхову діяльність.

Саме тому страхові компанії зацікавлені в швидкому впровадженні цифровізації, аби забезпечити найбільший ефект для отримання прибутку, стати якомога конкурентоспроможною та привабливою для клієнтів. Водночас, впровадження цифрових технологій дозволяє скоротити витрати під час просування страхового продукту, наприклад, автоматизація процесів може привести до скорочення витрат.

8. В ході роботи було визначено, що національна система регулювання платоспроможністю базується на Європейській Директиві (Solvency I), що бачимо в нормативах Закону України «Про страхування». Враховуючи низький рівень розвитку економіки України, та страхового ринку в тому числі, на жаль, виконання вимог здійснюється не так як у західних країнах. Але Україна знаходить на шляху реформування та вдосконалення діяльності страхового ринку, орієнтуючись на вимоги Solvency II.

Проведений аналіз сильних і слабких сторін впровадження вимог Solvency II на страховому ринку України показав, що необхідно вирішити ряд першочергових проблем. До того ж, запровадження вимог Solvency II в Україні матиме важливі наслідки для розвитку інформаційних систем моделювання розміру капіталу з урахуванням ризиків, системи оцінювання широкого профілю ризиків, пов'язаних зі страхуванням, вимог щодо складання звітності [33]. Solvency II дозволить формувати ефективний ризик-менеджменту страхової компанії, оскільки платоспроможність контролюватиметься на основі методики, яка буде самостійно розроблена страховиком. Регулятор буде оцінювати лише адекватність цієї методики. Це й повинно сприяти підвищенню якості надання страхових послуг клієнтам.

9. Визначено, що для покращення платоспроможності з урахуванням зарубіжного досвіду страхова компанія повинна першочергово звертати увагу на:

- а) ефективно розміщення вільних коштів з ціллю забезпечення вільними активами;
- б) збільшення обсягу власного капіталу;
- в) передачу ризиків на перестраховування;
- г) скорочення витрат на ведення справи та збалансування страхового портфеля;
- г) регулярний перегляд та перерахунок тарифної політики.

Аргументовано, що, використовуючи зарубіжний досвід та здійснюючи вищенаведені заходи, страхові компанії, в тому числі ПАТ НАСК «ОРАНТА», зможуть не тільки підтримувати, а й значно покращити свою платоспроможність і цим самим підтвердити надійність для страхувальників.